

DEMOKRATIJA I LJUDSKA PRAVA

ANALIZA SUPROTSTAVLJENIH NARATIVA MEDIJA U REPUBLICI SRPSKOJ I FEDERACIJI BIH U ODNOSU NA IZVJEŠTAVANJE O RATU U UKRAJINI

Mladen Bubonjić i Đorđe Vujatović

avgust 2022.

Mediji iz oba bosanskohercegovačka entiteta, iako izvještavajući o istim dešavanjima, uglavnom su apostrofirali različite aspekte sukoba u Ukrajini.

Mediji, kao snažan element u sistemu indoktrinacije, na taj način daju svoj „doprinos“ održavanju stanja latentnog sukoba.

Diskurzivna podijeljenost u značajnoj mjeri slijedi etničku podijeljenost u BiH, odnosno dominantne narativne matrice etnosa u BiH, koje se najčešće reflektuju kroz politički diskurs.

Sadržaj

UVOD	3
I ANALIZA SUPROTSTAVLJENIH NARATIVA MEDIJA U REPUBLICI SRPSKOJ I FEDERACIJI BIH U ODNOSU NA IZVJEŠTAVANJE O RATU U UKRAJINI	4
II HLADNORATOVSKA PODJELA MEDIJA U BOSNI I HERCEGOVINI – ANALIZA SUPROTSTAVLJENIH NARATIVA MEDIJA U REPUBLICI SRPSKOJ I FEDERACIJI BIH U ODNOSU NA IZVJEŠTAVANJE O RATU U UKRAJINI	7
ZAKLJUČAK	13

Uvod

Od početka Hladnog rata do ruske agresije na Ukrajinu prošlo je skoro 80 godina, a izuzev kratkog razdoblja od 1991. pa do kraja te decenije, globalna slika je bila podijeljena između interesa dvije najveće vojne sile - Sjedinjenih Američkih Država i SSSR-a, to jeste Rusije nakon što se SSSR raspao.

Korijeni pomenutog antagonizma su višeslojni, sežu čak i u period s kraja 19.vijeka, ali ipak povećali su se nakon uspona socijalizma, tako da je osim imperijalističkih pretenzija ovih velikih sila i rivaliteta u pogledu dominacije na globalnom nivou, čini se da su odlučujući ulogu u pozicioniranju imali koncepti dvije različite političke ideologije, zajedno sa pratećim ekonomskim sistemima.

Kraj Drugog svjetskog rata i podjela Evrope na zapadni svijet i svijetiza "željezne zavjese" bio je pojačan kroz jake elemente političke i medijske indoktrinacije stanovništva unutar tih blokova.

Propagandni elementi su bili uključeni u sve medijske sisteme, od klasičnih medija koji su bili pod kontrolom političkih elita, do filozofskih rasprava, kulturnih manifestacija, a ogroman uticaj imala je i nevjerovatna ekspanzija filmske umjetnosti, gdje su u ogromnom broju filmova, nezavisno čak i od žanra i tematike, provlačene političke poruke koje su imale za cilj da omalovaže protivnika, pa čak i na agresivni način targetiraju kao neprijatelja.

Tokom trajanja "Kubanske krize", svijet je bio na ivici nuklearnog sukoba, gdje su izjave političkih predstavnika još više raspirivale mogući sukob, sa jasnim propagandnim porukama o "trulom i dekadentnom zapadu" ili "komunističkom zlu koji prijeti razvoju slobodnog svijeta".

Naravno, postojala je i treća (neutralna) strana koja se razvila kroz pokret nesvrstanih, gdje je najinteresantnije ponašanje tadašnje SFRJ, jedine komunističke zemlje u Evropi koja je bila izvan Varšavskog pakta, to jeste *Gvozdene zavjese*, te medijskih prezentacija blokovske podjele, u ovisnosti od spoljnopoličkih ciljeva.

Sa raspadom Varšavskog pakta, kao i samog SSSR-a, balans moći je bio promijenjen, s jedne strane došlo je do snažnog proboga zapadne kulture u Rusiju koja više nije doživljavana kao prijetnja.

Ipak, pojava Vladimira Putina na političkoj sceni, snaženje autokratskog režima u Moskvi, stvaranje jake nacionalističke partije *Jedinstvena Rusija*, razvoj energetskih i vojnih potencijala dovela je do novog zaoštravanja situacije, a koja je posebno izražena nakon 2014. i ruske aneksije Krima. Kulminiralo je naravno 24. februara 2022. godine sa ruskom invazijom na Ukrajinu.

S obzirom na proklamovane političke ciljeve, kako Rusije sa jedne strane, tako i zapadnog svijeta koji podržava Ukrajinu, s druge strane, svijet se našao u dosad neviđenom informativnom ratu.

Sama činjenica da su učesnice rata dvije teritorijalno najveće države u Evropi, kontinentu koji se smatra kolijevkom i stubom zapadne civilizacije, pojačana je pažnja cijelog svijeta. Narativi koje koriste obe zaraćene strane su, naravno, dijametralno suprotni, a medijski kapaciteti su maksimalno iskorišteni, koristeći prvi put potencijale digitalnih medijskih servisa.

Za razliku od dosadašnjih ratova, kao i stranih intervencija na teritoriji određenih država, čini se da su u ovom ratu obe strane riješene da informativnim ratom obuhvate ne samo domaće stanovništvo, nego i Meklaunovo globalno selo.

ANALIZA SUPROTSTAVLJENIH NARATIVA MEDIJA U REPUBLICI SRPSKOJ I FEDERACIJI BIH U ODNOSU NA IZVJEŠTAVANJE O RATU U UKRAJINI

RAZVOJ RATNE PROPAGANDE

Jedan od najvažnijih termina kada je riječ o političkim prilikama je propaganda. Definiše se kao jedna od komunikacijskih vještina gdje se na poseban način prikazuju poruke kojima se direktno utiče na stavove ili ponašanje većeg broja ljudi.

Iako je kao izraz nastao tek u 17 vijeku, riječ je o pojavi koja se kroz razne načine i oblike pojavljivala kroz kompletну istoriju civilizacije. Politički akteri od antičke Grčke, do današnjih dana pokušavali su da uz pomoć različitih propagandnih poruka učvrste svoju vlast.

Prema Ivanu Šibercu, riječ je o „planskom i namjernom djelovanju na promjenu i kontrolisanje stavova radi stvaranja predispozicija za određeni način ponašanja“.

Krajnja svrha je osigurati nekritičko prihvatanje.

S obzirom na Klauzevicevu teoriju, da je rat isto oblik politike koji se samo vodi nasilnim metodom, ratna propaganda takođe predstavlja jedan vid političke propagande, ali s obzirom na korištenje resursa i tehnika, ima mnogo više specifičnosti.

Ona utiče na učesnike ratnih sukoba, te pomaže da se ostvare ratni ciljevi.

Istorijski podaci kažu da je i sam Napoleon Bonaparta bio svjestan uticaja propagandnih djelovanja, koji je i osnovao prvu press službu. Ipak, moderni propagandni sistemi u ratnim uslovima počeli su se koristiti u i svjetskom ratu.

Osnivani su Biroi za ratnu propagandu, koji je na primjer u Velikoj Britaniji prerastao u Ministarstvo informisanja. Naravno, svjesni potreba modernog ratovanja, takve biroe imale su i Njemačka, SAD, kasnije i Sovjetski Savez...

Rast propagandnih aktivnosti usko je povezan i sa razvojem medija.

Od Gutenbergove štamparske prese koja je otkrivena u 15. vijeku do razvoja ostalih kanala komunikacije prošlo je pet vijekova. Možemo tu da izuzmemo razvoj

telegrafa i prenos informacija ovim putem, ali najveće propagandne aktivnosti, kada je riječ o ratnim uslovima, desile su se u 20. vijeku, u periodu naglog tehnološkog razvoja, koji je doveo i do novih komunikacijskih kanala (radio, televizija, muzika, film, a kasnije i internet).

Ratna propaganda imala je tako puni zamah tokom Prvog i Drugog svjetskog rata, a u tom periodu počela su i prva istraživanja na ovu temu.

Koliki je uticaj ratna propaganda imala na Drugi svjetski rat, pokazalo je istraživanje koje su radili stručnjaci iz SAD, Velike Britanije i Kanade koji su utvrdili da je do 30 posto gubitaka koje su te zemlje imale u pomenutom ratu bili rezultat propagandnih djelovanja druge strane.

Važno je napomenuti da je u Sovjetskom Savezu nastao poseban termin, skraćenica Agitprop, koja je nastala od dvije riječi agitacija i propaganda, a koja je označavala sva umjetnička djela (filmovi, pamfleti, plakati, igrokazi), a koji su bili povezani s nekim političkim porukama.

Zbog uloge propagande u totalitarnim režimima, sam termin propaganda je dobio negativne konotacije, pa su teoretičari počeli koristiti drugačije termine, pa čak i termin Odnosi sa javnošću, zanemarujući pri tome činjenicu da propaganda ipak predstavlja jednosmerni protok informacija.

HLADNI RAT

Drugi svjetski rat praktično nije ni završio kada je započeo novi, tzv Hladni rat, a koji se kroz kraće periode prekida i danas vodi. Iako na istoj strani kada je riječ o Drugom svjetskom ratu, ideološke razlike su bile prevelike, pa je svijet već 1945.godine ušao u novu ozbiljnu krizu. Termin Hladni rat prvi je upotrebo pisac Džordž Orvel u eseju "Ti i atomska bomba".

Neuspjeh pregovora na Jalti oko izgleda Evrope u postratnom periodu, dovelo je do toga da SSSR ostane sa svojim snagama u Istočnom dijelu Evrope, SAD-u je neformalno ostao zapadni dio, dok je Njemačka bila podijeljena na četiri savezničke zone, do konačnog rješenja.

Nedugo zatim britanski premijer VInston Čerčil izgovorio je čuveni termin "željezna zavjesa", označavajući na taj način teritorije komunističkih država, te je pozvao na krstaški rat protiv komunizma.

Američki diplomata Džordž Kenan još 1946.godine napisao je tzv "dugi telegram" koji je uticao na narastuće neprijateljstvo prema Sovjetskom Savezu. Kenan je Sovjetski Savez i komunizam proglašio neprijateljima i objavio da SSSR želi uništiti kapitalizam.

U decenijama nakon toga, došlo je do oštре polarizacije svijeta, gdje se sve više upotrebljavao ratni narativ.

U borbi protiv ruske propagande, SAD sui male mnogo razvijenije tehnike. Korišteni su klasični medijski sistemi (primjer Voice of America, Radio Free Europe, Radio Liberty), televizijske reklame, TV serije, kao iigrani filmovi, koji su imali ključnu ulogu., zbog širenja van granica SAD-a. Među najznačajnijim filmovima iz te ere su „Red Nightmare“ („The Commies Are Coming“), to jeste "Komunisti dolaze".

S druge strane, SSSR je u propagandnom ratu protiv "zapada" koristio umjetničke tehnike (plakati, animirani iigrani filmovi).

Među takvim filmovima su „The Detached Mission“, e „Silver Dust“ i „Meeting At The Elbe“, gdje se Amerikanci označavaju kao rasisti, te saradnici nacizma.

NAPAD NA UKRAJINU

Nova faza u globalnim odnosima nastupila je ruskim napadom na Ukrajinu 24. februara 2022.godine, nakon što je Ukrajina iskazala interes za pristup NATO paktu.

Uz ulazak ruskih trupa na teritoriju Ukrajine, priznanje Rusije otcijepljenih ukrajinskih regiona, ovaj rat je postao i do sad najveći poligon medijskog ratovanja, to jeste propagandnih aktivnosti.

Ruska strana na ovaj način pokušava da opravda upad na stranu teritoriju, Ukrajince proglašavaju nacistima, dok s druge strane Ukrajina uz pomoć najvažnijih država EU i NATO-a ovu agresiju nazivaju, između ostalog, "probuđenim zlom", što je takođe jedna od krilatica kojim se označava nacizam.

Ipak, veoma važno je napomenuti na koji način je objavljen rat Ukrajini od strane ruskog predsjednika Vladimira Putina.

Iako je Rusija u proteklom periodu mnogo lošije koristila elemente ratne propagande, govor Vladimira Putina, vidi se, bio je duže vrijeme spremан.

Netom prije ispaljivanja prvi raketa na gradove u Ukrajinu, Putin se nenajavljeni obratio naciji. Tom

priilikom je rekao da je dao naredbu za pokretanje specijalne vojne operacije u Donbasu, uz dodatak da ne planira okupaciju Ukrajine.

"Donio sam odluku o provođenju specijalne vojne operacije. Njezin cilj je zaštita ljudi koji su osam godina bili izloženi maltretiranju i genocidu od strane kijevskog režima. I stoga ćemo pokušati demilitarizovati i denacififikovati Ukrajinu. I takođe ćemo privesti pravdi one koji su počinili brojne krvave zločine nad civilima, uključujući građane Ruske Federacije. S uvažavanjem se odnosimo prema svim novonastalim zemljama nakon raspada SSSR-a. Primjer za to je naša pomoć Kazahstanu. Rusija ne može živjeti uz stalnu prijetnju koja dolazi s teritorija Ukrajine. Nije nam ostavljena nijedna mogućnost da zaštitimo svoj narod, osim ove koju danas koristimo", naveo je Putin, koji je na ovaj način novim krilaticama (specijalna operacija, denacifikacija, zaštita naroda), pokušao da pred domaćim javnim mnjenjem opravda razloge za napad na drugu suverenu državu.

Tu se nije zadržao, nego je čak Ukrajinu proglašio i nuklearnom prijetnjom, ali i kroz nekoliko jasnih rečenica takođe poslao jasnu prijetnju članicama NATO saveza.

"Rusija ostaje jedna od najmoćnijih nuklearnih sila na planetu tako da nijedan potencijalni agresor ne bi trebao sumnjati da će biti potpuno poražen... Imam nekoliko vrlo važnih riječi za one koji bi mogli biti u iskušenju da se umiješaju u događaje: tko god nas pokuša omesti ili čak stvoriti prijetnju našoj državi i narodu, mora znati da će odgovor Rusije biti trenutan i da će vas dovesti do takvih posljedica s kojima se nikada u svojoj istoriji niste suočili".

Dakle, jasnim manipulativnim elementima, on je istovremeno pokušao kompletну odgovornost za sve događaje da prebaciti na NATO, kao i na ukrajinsko rukovodstvo.

Pažljivo biranim rječnikom, kompletну jednu naciju je proglašio nacističkom, računajući na emotivni doživljaj publike, poziciju agresora je predstavio odbrambenom, a spominjanje nuklearnih potencijala ima za ulogu odvraćanje od direktnе konfrontacije sa drugim državama.

Samo 10 dana nakon početka rata, Rusija u želji da sačuva ovaj narativ, prije svega u domaćem javnom mnjenju uvodi novi zakon, kojim se predviđaju zatvorske kazne za "širenje lažnih vijesti o vojsci".

Roskomnadzor — savezna organizacija odgovorna za kontrolu i cenzuru medija — izdala je saopštenje u kojem je obavijestila ruske medije da su „obavezni da koriste samo informacije i podatke koje su dobili od zvaničnih ruskih izvora“. U saopštenju se takođe

upozorava da su neimenovani mediji širili "neprovjerene i nepouzdane informacije".

S obzirom da je zakonom predviđena kazna do 15 godina, najveći dio stranih medijskih kuća koje su imale predstavništva u Rusiji obustavile su svoj rad.

Među prvima, rad su obustavili u ispostavi RAI televizije, kako bi zaštitili novinare.

"Ova mjera je neophodna kako bi se obezbijedila sigurnost novinara i osigurala maksimalna sloboda informisanja o zemlji", napisali su u saopštenju čelnici RAI televizije, uz napomenu da će o situaciji u Rusiji izvještavati iz redakcija koje rade u susjednim zemljama.

Isto tako, rad iz moskovskih studija su prekinuli I najveći njemački javni emiteri ARD i ZDF.

U Rusiji su prestali sa radom i BBC, Canadian Broadcasting Corp i Bloomberg News.

Sredinom marta, poslanici u ruskoj Dumi su proširili zakon kojim se kriminalizuje distribucija "namerno lažnih informacija" o operacijama državnih subjekata, uključujući ambasade u inostranstvu.

Blokiran je i veći broj web sajtova- Radio Slobodna Evropa, BBC, kao i još nekih medija, a sud u Moskvi označio je kompaniju Meta Platforms kao ekstremističku organizaciju, te na taj način onemogućio rad platform Facebook i Instagram.

S druge strane, u zemljama EU i SAD-a prvenstveno, zabranjen je rad russkih medijskih sistema, kao što je Sputnjik, te su mnogim od njih blokirani nalozi na društvenim mrežama i platformama za video streaming.

JAVNO MNJENJE I POGLED NA RATNA DEŠAVANJA, DRUŠTVENE MREŽE

Zbog velikih informativnih akcija, rat u Ukrajini ima različit uticaj na javnost, u zavisnosti od unutrašnjih političkih prilika svake države ponaosob.

Dr Kirsten Eddy i Dr Richard Fletcher sa Reuters instituta uradili su istraživanje kako ljudi u pet zemalja (Brazil, Njemačka, Poljska, Velika Britanija, SAD) pristupaju vijestima o ovom sukobu.

Najveća pažnja, konstatuju istraživači je u Njemačkoj, gdje više od 81 posto stanovnika prati ovu problematiku, a najmanje u Brazilu, koji je i geografski najudaljeniji.

Za informisanje o ratu u Ukrajini, kao izvor najviše se koristi televizija (Njemačka 46%, Brazil 44%, SAD 31%).

S druge strane, rat u Ukrajini karakteriše i nevjerovatna brzina informisanja. Mediji svakodnevno objavljaju na

stotine informacija, web portal rade live blogove sa poveznicama, a masovno se koriste i društvene mreže.

Prema riječima Joan Donovan, direktorce istraživanja iz Shorenstein Center on Media, Politics and Public Policy Univerziteta na Harvardu, "način na koji su društveni mediji unijeli rat u dnevne sobe ljudi je prilično zapanjujući".

Ona dodaje kako se borbe i eksplozije odvijaju skoro u realnom vremenu, a video poruke ukrajinskog predsednika Vladimira Zelenskog izazvale su podršku širom Zapada.

Ona napominje da rat u Ukrajini osvjetjava ulogu društvenih medija kao političkog oruđa. „Ovo je ogroman trenutak u istoriji interneta kada počinjemo da vidimo kako moć ovih tehnoloških kompanija igra protiv moći države. I to će, kaže ona, „zapravo zauvijek promijeniti internet“.

Iako su društvene mreže relativno novi kanal komunikacije, brzina kojim se mijenja sistem informisanja se brže mijenja, pa tako platforme kao što su Fejsbuk i Twiter, nemaju toliku važnost. Primat su preuzele Telegram i TikTok. Na primer, ukrajinske grupe na Fejsbuku počele su da grade druge kanale za komunikaciju neposredno prije ruske invazije jer su smatrale da bi Fejsbuk mogao da bude kompromitovan. Dakle, Telegram je bio veoma važan prostor za dobijanje informacija i dijeljenje vijesti.

"Telegram je takođe postao vruća zona za propagandu i dezinformacije, gdje se pojavljuju novije taktike kao što su lažni razotkriveni video snimci. Ovo su video snimci koji izgledaju kao da su raskrinkavanja vijesti koji pokazuju da Ukrajina učestvuje u naporima medijske manipulacije, ali ih je ustvari napravila Rusija da bi Ukrajina izgledala loše", zaključuje Donovan.

II

HLADNORATOVSKA PODJELA MEDIJA U BOSNI I HERCEGOVINI – ANALIZA SUPROTSTAVLJENIH NARATIVA MEDIJA U REPUBLICI SRPSKOJ I FEDERACIJI BIH U ODNOSU NA IZVJEŠTAVANJE O RATU U UKRAJINI

Iako je Hladni rat nominalno završio padom Berlinskog zida i raspadom SSSR-a, mnogobrojni sukobi, sa implicitnim ili eksplizitnim učešćem nekad najjačih blokovskih sila, potvrđuju konstatacije da nastaje novi Hladni rat, ili da isti u suštini nikad nije ni prestajao. Posljednji primjer koji ide u prilog ove tvrdnje je rat u Ukrajini.

Bosna i Hercegovina, u kojoj je nakon pada „željezne zavjese“ bjesnio jedan od najkrvavijih ratova na tlu Europe od kraja II svjetskog rata, i oko čijeg karaktera se suprotstavljenje strane ni danas ne mogu usaglasiti, svoju egzistenciju nastavlja u diskurzivnom i u izvjesnoj mjeri ideoškom bipolarnom svijetu. Inače, odrednicu „ideološki“ treba uzeti sa rezervom iako se u pojedinim slučajevima jasno mogu uočiti nekadašnja opšta mjesta korištena za vrijeme Hladnog rata („slobodni svijet“, „zapadni svijet“...).

Diskurzivna podijeljenost u značajnoj mjeri slijedi etničku podijeljenost u BiH, odnosno dominantne narativne matrice etnosa u BiH, koje se najčešće reflektuju kroz politički diskurs. Uvezši u obzir da su, prema Kelneru („Medijska kultura“, 2004), medijski sadržaji usko povezani sa društvenim uslovima, i da njihovo tumačenje može da pruži uvid u to šta se zapravo, u datom trenutku, dešava u određenom društvu, diskurzivna i ideoška podijeljenost primjetna u medijima u RS i FBiH, odražava realno stanje u društvu.

Mediji u RS i FBiH u značajnoj mjeri zauzimaju dijаметрално suprotne stavove kada su u pitanju odnosi, što eksplizitni, što implicitni, između nekada suprotstavljenih blokova. Kako u ranijim slučajevima, npr. „Arapskog proljeća“, rata u Siriji, aneksije Krima ili rata u Gruziji, tako i danas u slučaju rata u Ukrajini.

Predmet ove analize jeste diskurs medija u RS i FBiH u vezi sa trenutnom situacijom u Ukrajini. Jedinica analize je odrednica rata u Ukrajini, odnosno, na koji način su mediji u RS i FBiH okarakterisali sukob u Ukrajini. Pored toga, analizira se i fokus medija na određene aspekte, odnosno koji mediji apostrofiraju

određene događaje. Takođe, pažnja je usmjerena i na korištenje eufemizama, odnosno pejorativnih termina. U analizi su uvršteni mediji po principu reciprociteta: po dva najveća štampana medija iz RS i FBiH (Nezavisne novine i Glas Srpske, odnosno Oslobođenje i Dnevni avaz), po dva javna servisa (RTRS i FTV) kao i po jedan portal u RS i FBiH (Klix). Što se portala tiče, neophodno je napomenuti da najveći portal u RS, Buka, ne odgovara dominantnoj narativnoj matrici u RS, tako da se u razmatranje uzeo portal RTVBN.

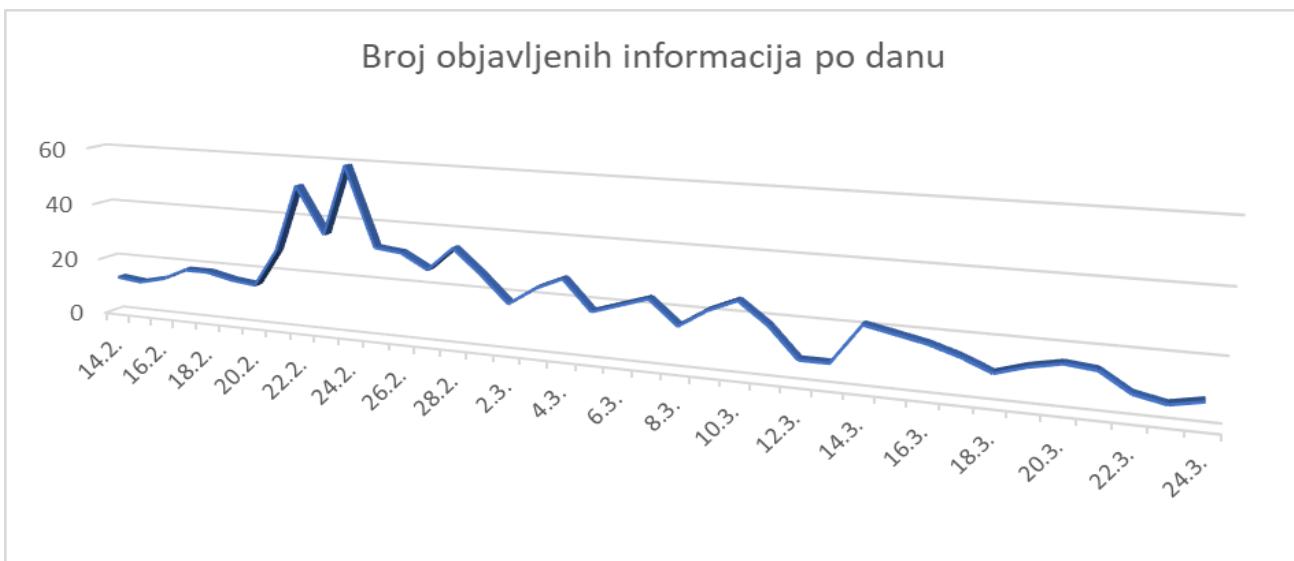
Prepostavka je bila ta da će u ovim medijima narativ u značajnoj mjeri odgovarati dominantnim narativnim matricama u entitetima, odnosno da će se, čak i u izvještavanjima o događajima koji se direktno ne tiču Bosne i Hercegovine, kao što je navedeni sukob u Ukrajini, uočiti jasne podjele u diskursu, stavovima i naklonostima koji se ispoljavaju u javnoj sferi.

Period analize smo podijelili u četiri faze, od perioda neposredno prije napada Rusije na Ukrajinu, do perioda nakon početnih faza rata, odnosno u prvih mjesec dana rata. Cilj ovakvog rasporeda perioda za analizu je da se uoči da li je, u kojoj mjeri i u kojoj fazi došlo do promjene narativa.

1. Deset dana prije početka rata u Ukrajini (14-23. februar 2022.)
2. Dan početka rata u Ukrajini (24. februar 2022.)
3. Prvih sedam dana rata (24. februar - 2. mart 2022.)
4. Prvih mjesec dana rata (24. februar - 24. mart 2022.)

ANALIZA

Mediji iz RS najčešće su koristili eufemizme (npr. specijalna vojna operacija) kada je riječ o određivanju karaktera sukoba u Ukrajini. Pratili su odrednice koje su postavili ruski zvaničnici. Često su prilikom prenošenja izjava mijenjali karakter odrednice prilagođavajući ga dominantnom narativu. Ovo se dešavalo, npr. kada su prenošene agencijske vijesti ili vijesti iz stranih medija. Iako nisu mijenjali strukturu teksta, mediji su mijenjali

odrednice. U krajnjem slučaju ako i nisu mijenjali odrednice u tekstu, mijenjali su naslove uskladjujući ih sa dominantnom narativnom matricom.

Mediji iz FBiH pretežno su koristili termine kao što su agresija i invazija prilikom određivanja karaktera sukoba u Ukrajini. Uglavnom su pratili odrednice koje su prisutne u javnom mnjenju Zapada. I kod njih su u izvjesnoj mjeri primjetne izmjene karaktera odrednica u odnosu na originalne.

Što se broja objavljenih informacija, odnosno tekstova po danu tiče, uočena je tendencija iznenadnog interesovanja medija za dešavanja u Ukrajini, konkretno za priznavanje nezavisnosti Luganske Narodne Republike i Donjecke Narodne Republike od strane Rusije i za napad Rusije na Ukrajinu, kao i postepeno popuštanje pažnje i interesovanja. Inače, do broja objavljenih informacija po danu se došlo tako što su se sabrale sve vijesti, izvještaji i komentari objavljeni na predmetnim medijima a ticali su se dešavanja u vezi sa Ukrajinom, koji su potom podijeljeni sa brojem medija koji su bili predmet analize. Na taj način se došlo do prosječnog broja objavljenih informacija, odnosno tekstova po danu.

Na grafikonu su vidljive dvije anomalije, koje predstavljaju nagli rast pažnje kada je Rusija priznala LNR i DNR i kada je napala Ukrajinu. Nakon toga je primjetan blagi ali kontinuirani pad interesovanja izražen u smanjenom broju objavljenih informacija po danu. Ova tendencija odgovara fenomenu zasićenja i popuštanja pažnje. Iako mediji i dalje održavaju visok novo posvećenosti i prenošenja informacija u vezi sa ratom u Ukrajini, primjećena tendencija pada broja informacija, odnosno tekstova po danu, ukazuje na pomjerenje fokusa, s jedne strane, kao i svođenje informacija o Ukrajini na izvjesno „opšte mjesto“.

Što se narativa tiče, nisu uočene promjene. Drugim riječima, u svim fazama analize bila je primjetna ista narativna matrica, bez odstupanja u odnosu na vrijeme izvještavanja.

ODREDNICE RATA

U medijima u Republici Srpskoj najčešće su korištene sljedeće odrednice:

- „specijalna vojna operacija“ ([Glas Srpske](#): UŽIVO Specijalna vojna operacija u Donbasu: Zelenski potpisao ukaz o opštoj mobilizaciji stanovništva; [Nezavisne novine](#): ruski predsjednik je noćas donio odluku o specijalnoj vojnoj operaciji u Donbasu; [RTRS](#): Putin donio odluku o specijalnoj vojnoj operaciji - cilj zaštita ljudi; [RTVBN](#): Rusija, koja je prošle nedelje pokrenula specijalnu vojnu operaciju protiv Ukrajine, suočiti sa "stvarnom opasnošću" ako Kijev nabavi nuklearno oružje),
- „vojna operacija“ ([Glas Srpske](#): UŽIVO: Vojna operacija u Ukrajini: Lajen: Uklanjamo ruske banke iz SWIFT globalnog sistema; [Glas Srpske](#): Cijene nafta danas su u porastu nakon uvođenja sankcija Rusiji zbog vojne operacije u Ukrajini; [Nezavisne novine](#): Rusi započeli vojnu operaciju na Ukrajinu; Muškarcima od 18 do 60 godina zabranjen odlazak iz zemlje; [Nezavisne novine](#): Njemačke turističke agencije izbrisale su Rusiju iz svoje ponude kao reakciju na vojnu operaciju ruske vojske u Ukrajini; [RTRS](#): EU postigla je danas saglasnost o najvećem paketu sankcija protiv Rusije zbog vojne operacije u Ukrajini; [RTVBN](#): ruske snage su od početka vojnih operacija u Ukrajini uništile skoro 3.500 ukrajinskih vojnih objekata),

- „specijalna operacija“ ([Nezavisne novine](#): Drugog dana otkako je predsjednik Rusije Vladimir Putin naredio **specijalne operacije** u Ukrajini u Kijevu odzvanjaju eksplozije; [RTS](#): rok za izvršenje **specijalne operacije** Rusije će odrediti ruski predsjednik Vladimir Putin u skladu sa rezultatima i ostvarenim ciljevima; [RTS](#): Kina odbila da **specijalnu operaciju** Rusije nazove okupacijom; Savjeti Amerike nisu primjereni; [RTS](#): Britanija je juče uvela sankcije Rusiji zbog **specijalne operacije** Moskve čiji je cilj zaštita naroda Donbasa i "uklanjanje" neonacista iz Ukrajine; [RTS](#): Lideri NATO-a su u zajedničkom saopštenju nakon samita pozvali Rusiju da odmah zaustavi **specijalnu operaciju** u Ukrajini i da povuče sve svoje trupe iz te zemlje; [RTVBN](#): Rusi ulaze u Kijev sa više strana; Putin objasnio razloge **specijalne operacije**),
- „ruska vojna operacija“ ([Nezavisne novine](#): Drugi dan **ruske vojne operacije** na Ukrajinu rano jutros odjeknulo je nekoliko eksplozija u Kijevu; [Nezavisne novine](#): **Ruska vojna operacija** na Ukrajinu; "Zatvaramo granice"; [Nezavisne novine](#): **Ruska vojna operacija** na Ukrajinu, Kličko: Kijev je opkoljen),
- „ruska vojna akcija“ ([Glas Srpske](#): Na globalnim tržištima kapitala danas je zavladala panika zbog **ruske vojne akcije** u Ukrajini; [Nezavisne novine](#): Širom svijeta demonstracije protiv **ruske vojne akcije** u Ukrajini; [Nezavisne novine](#): Premijer Mađarske Viktor Orban je, poslije vanrednog samita EU u Briselu, danas saopštilo da su lideri Unije zajednički osudili **ruske vojne akcije** protiv Ukrajine i odlučili o jedinstvenim sankcijama; [RTS](#): Četvrti dan **ruske vojne akcije** u Ukrajini),
- „vojna akcija“ ([Glas Srpske](#): Demonstranti su danas izašli na trgove i ispred ruskih ambasada u gradovima od Tokija do Tel Aviva i Njujorka da osude **vojnu akciju** na Ukrajinu),
- „vojna akcija Rusije“ ([Nezavisne novine](#): Oko 100.000 ljudi prešlo je u Poljsku iz Ukrajine od početka **vojne akcije Rusije**),
- „vojno djelovanje ruske vojske“ ([Nezavisne novine](#): Njemački kancelar Olaf Šolc istakao je danas, povodom **vojnog djelovanja ruske vojske** u Ukrajini, da je "ovo Putinov rat").

U federalnim medijima najčešće su se koristile odrednice kao što su:

- „ruska vojna invazija“ ([Klix](#): Trećeg dana **ruske vojne invazije** na Ukrajinu sve su intenzivnije borbe na ulicama Kijeva),
- „invazija na Ukrajinu“ ([Dnevni avaz](#): Sedam dana kasnije, lider Rusije Vladimir Putin, odlučio se za **invaziju na Ukrajinu**; [Dnevni avaz](#): **INVAZIJA NA UKRAJINU** Pogledajte ulazak ruskih vojnih trupa u Kijev; [FTV](#): Kina je trenutno jedini prijatelj koji Rusiji može da pomogne da ublaži uticaj ekonomskih sankcija zbog **invazije na Ukrajinu**),
- „ruska vojna ofanziva“ ([Klix](#): Kina je odbila **rusku vojnu ofanzivu** u Ukrajini, koja je u toku, nazvati invazijom),
- „ruska invazija“ ([Dnevni avaz](#): Znak je to podrške ukrajinskom narodu u danima **ruske invazije**; [Dnevni avaz](#): Na granici Slovačke i Ukrajine stvorila se kolona izbjeglica od 6 kilometara: Žene i djeca bježe od **ruske invazije**; [Klix](#): Snimak dronom otkriva razorne posljedice **ruske invazije** na Ukrajinu; [Klix](#): **Ruska invazija** na Ukrajinu ušla u 21. dan; [Oslobodenje](#): Ukrajina i Rusija: Zašto se **ruska invazija** odvija „sporije od očekivanog“; [Klix](#): **Ruska invazija** na Ukrajinu ušla u 21. dan; [FTV](#): Treći dan **ruske invazije** - do sada poginulo 198 Ukrajinaca; [FTV](#): Skoro 120.000 ljudi je do sada izbjeglo iz Ukrajine u Poljsku i druge susjedne države od početka **ruske invazije**),
- „invazija“ ([Dnevni avaz](#): Danas će u Sarajevu biti organiziran skup solidarnosti sa narodom Ukrajine, nakon što je jučer Rusija agresivno počela svoju **invaziju** u ovu evropsku zemlju.,
- „ruska ofanziva“ ([Dnevni avaz](#): **RUSKA OFANZIVA** Vode se žestoke borbe: Rusi tvrde da su zauzeli Černihiv; [Oslobodenje](#): **Ruska ofanziva** na glavni grad Ukrajine Kijev nastavljena je u ranim jutarnjim satima u ponedjeljak),
- „ruska agresija“ ([Dnevni avaz](#): **Ruska agresija** od početka izaziva ogorčenje u svijetu, jer politički problemi mogli su se rješavati bez upotrebe sile; [Klix](#): Šta do sada znamo o **ruskoj agresiji** na Ukrajinu; [Klix](#): Mjesec dana **ruske agresije**, [Oslobodenje](#): Ruski mediji danas su objavili navodne zahtjeve ruskog predsjednika Vladimira Putina, čiji bi ispunjavanje dovelo do prestanka **ruske agresiju** na Ukrajinu).

FOKUS

Što se fokusa tiče, mediji u RS su u prvi plan stavljači saopštenja ruske strane ([Glas Srpske](#): Ukrajinski pilot pobjegao u Rumuniju Suhojem-27 VIDEO; [Nezavisne novine](#): Ruske snage obnovile protok svježe vode ka Krimu; [Nezavisne novine](#): Pušilin: Oni koji ne polože oružje biće uništeni; [RTRS](#): Ministarstvo odbrane Rusije: Narodna milicija DNR i LNR u kontraofanzivi uz podršku ruske avijacije (VIDEO)), naravno ne ignorišući ni saopštenja ukrajinske strane, u čemu ipak prednjače samo Nezavisne novine ([Zelenski: Grupe diverzanata ušle u Kijev, ja sam meta broj jedan](#)).

U Federaciji BiH u fokusu su bila ukrajinska i saopštenja iz zapadnih zemalja ([Dnevni avaz](#): Ukrajinski zvaničnik: Ruski avion oboren iznad Kijeva; [Dnevni avaz](#): Ukrainska ambasada objavila nove informacije i detaljan izvještaj o borbama; [Dnevni avaz](#): Ukrainske trupe digle u zrak most u Ivankivu, spriječili napredovanje Rusa; [Oslobodenje](#): Ukrainska vojska objavila fotografije zarobljenih pripadnika ruskih snaga; [FTV](#): Ukrainski parlament: Uništena Kadyrova jedinica u blizini Hostomela).

Mediji u RS su više pažnje posvećivali vojnim akcijama ruske vojske u pozitivnom kontekstu ([Glas Srpske](#): Ruska vojska dobila naređenje da napreduje u svim prvcima; [RTRS](#): Trupe LNR i DNR su uz podršku Oružanih snaga Rusije povratile nova naselja od ukrajinskih trupa), dok su federalni mediji više pažnje posvećivali stradanjima Ukrajinaca, posebno civila. Naravno, ni mediji u RS nisu ignorisali informacije o stradanju civila ([Glas Srpske](#): UNHCR: U okolne zemlje izbjeglo 368.000 ljudi; [Glas Srpske](#): Prve izbjeglice stigle u motel kod Zagreba; [Nezavisne novine](#): Poginuo dječak u Harkovu, ubijeno više od 40 vojnika; [Nezavisne novine](#): Neizvjesna noć u Kijevu: Ljudi u kolonama bježe iz grada; [Nezavisne novine](#): UN: Najmanje 102 civila ubijena, 304 ranjena u Ukrajini), ali su pažnju nerijetko više umsmjeravali ka informacijama o stradanju civila u regiji Donbasa ([Nezavisne novine](#): DNR i LNR: Ukrainski napadi na civile, ima žrtava), dok su mediji u FBiH više pažnje posvetili informacijama o stradanju civila u ostatku Ukrajine ([Dnevni avaz](#): Ruska vojska granatirala vrtić, nekoliko djece teško ozlijedeno; [Oslobodenje](#): Od početka invazije Rusije na Ukrajinu ubijena su najmanje 102, a ranjena 304 civila. Među stradalim civilima je najmanje sedmero djece. U susjedne zemlje izbjeglo je oko 422.000 ljudi; [FTV](#): U napadu na stambenu zgradu u Kijevu poginulo dvoje civila; [FTV](#): Rusi napali Volnovakhu, ubijeno 15 civila).

U medijima iz RS je primjetan narativ koji je bliži ruskoj strani koja osuđuje sankcije. Najčešće se ističe da su sankcije prestroge i nepravedne ([Glas Srpske](#): Zaplijena

imovine Rusima - što ne važi u miru, u ratu važi sve). S druge strane, mediji iz FBiH su blagonaklono izvještavali o sankcijama Zapada Rusiji ([Dnevni avaz](#): Sankcije "jedu" Rusiju. Zemlji već prijeti opasnost od bankrota. Umjesto da popusti, Putin bi mogao udvostručiti svoje pokušaje da zemlju odvoji od vanjskog svijeta). Kao i u slučaju ostalih informacija, mediji iz RS i FBiH su navodili saopštenja sa obe strane, ali sa drugačijim fokusom.

Što se stavova političara tiče, mediji iz RS su često isticali stavove političara iz Republike Srpske ([Glas Srpske](#): Cvijanović: Najmudrije imati neutralan stav kada je riječ o situaciji u Ukrajini; [Glas Srpske](#): Dodik: Alkalaj se bez ovlaštenja pridružio izjavi o rusko-ukrajinskoj krizi; [Glas Srpske](#): Dodik: BiH nije razmatrala situaciju koja se odnosi na Ukrajinu; [Glas Srpske](#): Dodik: Ostajemo neutralni, ne vjerujem da se kriza može preliti na zapadni Balkan) i Srbije ([Glas Srpske](#): Vučić: Nije vrijeme za sankcije; Ruski i ukrajinski narod bratski; [Glas Srpske](#): Brnabić: Vučić nije izabrao Putina već međunarodno pravo) koji su zagovarali neutralan ili relativizirajući stav u vezi sa osuđivanjem i nametanjem sankcija Rusiji, odnosno ratom u Ukrajini uopšte.

Mediji u FBiH češće su isticali osude zapadnih zvaničnika ali i zvaničnika iz Bosne i Hercegovine koji su osuđivali napad Rusije na Ukrajinu ([Dnevni avaz](#): Denis Zvizdić: Osuđujem brutalnu i ničim izazvanu invaziju na Ukrajinu; [Dnevni avaz](#): Član njemačkog CDU-a pohvalio potez BiH: To je dobrodošlo, otkrilo je da Dodik i drugovi podržavaju Putina; [Klix](#): Izetbegović: Da je Ukrajina šapatom pala, to bi ohrabrilno radikale i u BiH).

I jedni i drugi su uglavnom navodili sve informacije. Primjetno je apostrofiranje informacija u korist ruske strane u slučaju medija iz RS, odnosno stavljanje u fokus informacija u korist ukrajinske strane kada je riječ o medijima iz FBiH.

PROTIVRJEĆNE INFORMACIJE

Mediji iz RS su više pažnje posvećivali informacijama sa ruske strane kada je riječ o broju stradalih i uništenoj vojnoj opremi Ukrajine kao i informacijama o navodnim propagandnim djelovanjima ([Glas Srpske](#): Ruske snage pogodile više od hiljadu vojnih objekata u Ukrajini; [Nezavisne novine](#): Moskva: Ukrainska vojska napušta položaje, ostavlja oružje; [Nezavisne novine](#): Ruska flota kod Zmijskog ostrva uništila šest manjih brodova; [RTRS](#): Ruska vojska: Ukrainske avio-baze onesposobljene; [RTRS](#): Rusko Ministarstvo odbrane: Ukrainska vojska masovno napušta svoje položaje i ostavlja oružje; [RTVBN](#): Uništeno 975 ukrajinskih vojnih objekata; [RTRS](#): Konačenkov: Ruska vojska preuzeila kontrolu nad Černobiljem, uništeni avioni i brodovi (VIDEO); [RTRS](#):

Ministarstvo odbrane Rusije: Uspješno iskrcavanje desanta na aerodrom u predgrađu Kijeva, bez gubitaka), kao i informacijama o navodnim propagandnim djelovanjima ([Nezavisne novine](#): Konašenkov: Ukrajina priprema provokacije s montiranim snimcima), dok su mediji iz FBiH više navodili informacije iz ukrajinskih i zapadnih izvora ([Dnevni avaz](#): Ukrajina: Rusija izgubila više od 30 tenkova, 130 oklopnih vozila, sedam aviona; [Dnevni avaz](#): Britanski ministar odbrane: Rusi su jučer izgubili preko 450 ljudi; [Dnevni avaz](#): Ukrajinci razbili ruski konvoj: Vojnici u panici ostavili oružje i kompletну opremu; [Dnevni avaz](#): Od početka invazije Rusija ostala bez 2.800 vojnika; [Oslobodenje](#): Ukrajinci pomoću turskih dronova „terorišu“ Ruse / Pogledajte kako je Bayraktar uništio ruske oklopnjake; [Klix](#): Tokom agresije na Ukrajinu Rusija izgubila najviše generala od završetka Drugog svjetskog rata; [Oslobodenje](#): Ukrajina tvrdi: Srušili smo ruski avion pun padobranaca; [FTV](#): FOTO: Ukrainska vojska objavila fotografije uništenih tenkova; [FTV](#): Ruski pokušaj probroja u Černihiv propao).

Nerijetko, informacije koje su prenosili mediji u RS nisu prenosili mediji u FBiH, i obratno.

MATRICA

U RS izvještavanja Radio Televizije Republike Srpske i Glasa Srpske odgovaraju jedinstvenoj narativnoj matrici, dok Nezavisne novine u određenoj mjeri odstupaju od matrice pokazujući veći stepen nepristrasnosti ([Nezavisne novine](#): Ukrajina: Vojnici pružaju dostojanstven otpor u luganskoj oblasti; [Nezavisne novine](#): UN poziva susjedne zemlje da s Ukrajinom drže granice otvorenim zbog priliva izbjeglica; [Nezavisne novine](#): Olga Bogart iz Kijeva za „Nezavisne“: Ljudi su uplašeni, ne vjeruju da se ovo dešava; [Nezavisne novine](#): OVD-Info: Protesti protiv rata u Rusiji, 705 uhapšenih; [Nezavisne novine](#): Zelenski: Kijev i dalje pod kontrolom Ukrajine, na ulicama se vode prave borbe). Nezavisne novine su u većoj mjeri izvještavale o sukobu u Ukrajini na uravnotežen način u odnosu na Glas Srpske i RTRS, osim kada je u pitanju odrednica sukoba.

Medji u FBiH su gotovo jednako koristili odrednice bliže „prozapadnom narativu“.

RELATIVIZACIJA

Mediji u RS, RTRS prije svih, nerijetko su relativizovali ulogu ruske strane u sukobu, kao i posljedice, ne samo po ukrajinski narod, nego i u širem kontekstu ([RTRS](#): Simić za RTRS: Rusija štiti svoje nacionalne

interese (VIDEO); [RTRS](#): Pasečnik: Putinova odluka vodiće obnovi mira u Donbasu; [RTRS](#): Stepić: Ukrajina je pitanje opstanka Rusije (VIDEO); [RTRS](#): Simić za RTRS: Građani Donjecka podržavaju akciju ruske vojske (VIDEO); [RTRS](#): Lavrov: Potezi Kijeva i Zapada uvukli su Ukrajinu u tragediju (VIDEO); [Glas Srpske](#): Kako je nekadašnja kolijevka ruskog identiteta postala „ukrajinska“: Udario brat na brata; [RTRS](#): „Oni koji danas vode rat, koristeći Ukrajinu protiv Rusije, kažu da je Rusija pokrenula rat, ali to nije tačno. Putin je odlučio da prekine rat koji predugo traje i bilo je vrijeme da se završi. I on će koliko sutra biti završen“). Češće su navodili izjave zvaničnika iz zemalja koje podržavaju Rusiju ili bar relativizuju njihovu ulogu u ratu ([Glas Srpske](#): Ambasada Kine u Rusiji: Amerika je prijetnja miru u svijetu, inicirala 81 odsto konflikata; [Glas Srpske](#): Bolsonaro: Ukrajinci stavili svoju sudbinu u ruke komičara).

S druge strane, mediji u FBiH su stalno isticali posljedice ruskog napada na Ukrajinu ([Dnevni avaz](#): Iako je Putin rekao da neće dirati civilе: Ovako izgleda stambena zgrada u Kijevu; [Dnevni avaz](#): Snimak koji ledi krv u žilama: Paljba na bolnicu u Melitopolju; [Dnevni avaz](#): Ukrainski grad spaljen nakon opsežnog granatiranja ruskih trupa; [Dnevni avaz](#): Potresne priče: Bježanje od ruskih trupa znači da Ukrajinke ostavljaju muževe, očeve, sinove i braću; [Oslobodenje](#): Raste broj žrtava: Više od 40 ukrajinskih vojnika i 10 civila ubijeno, nekoliko desetina ranjeno).

Mediji u RS su, pored relativizacije značaja i uloge ruske strane u sukobu, relativizovali i uzroke sukoba. Nerijetko su apsolutno i isključivo posmatrali na uzroke i posljedice. Isključivo su tretirali uzročnike rata, s jedne strane, i stradalnike, s druge.

Isti princip se može primijetiti i kod medija u FBiH, samo što su uzročnici i stradalnici na dijametalno suprotnim stranama.

GENERALIZACIJA

U medijima u RS većina aspekata u vezi sa Rusijom se predstavlja pozitivno, dok se ukrajinska strana najčešće tretira neutralno, eventualno s izvjesnom dozom kritike ([RTRS](#): U medijima prisutne brojne dezinformacije o Ukrajinji; [Glas Srpske](#): Zapad nije spremna na istu žrtvu kao i Rusija).

S druge strane, mediji u FBiH Rusiju i gotovo sve rusko tretiraju isključivo negativno, dok je ukrajinska strana pozitivna ([Dnevni avaz](#): Više niko nije siguran u nivo Putinove ludosti i dokle je spremna ići, a na rusofiliju oko nas državni vrh nema konkretnu reakciju).

NASLOVNE STRANE NOVINA

Na naslovnicama medija iz RS (Glas Srpske i Nezavisne novine) mogli su se vidjeti naslovi koji ili relativizuju ulogu i značaj Rusije ili koji navode eufemizme.

U slučaju naslovnica medija iz FBiH (Oslobođenje i Dnevni avaz) mogli su se uočiti naslovi koji ističu rusku odgovornost i užase rata.

Selekcija fotografija i ilustracija odgovara navedenoj matrici. Mediji iz RS su na naslovnice stavljali fotografije sa prikazima koji nisu previše dramatični, iako su svakako uznemirujući, dok su mediji iz FBiH koristili više uznemirujuće prikaze.

CENTRALNE INFORMATIVNE EMISIJE

Na RTRS-u su više koristili video materijal na kojima su se nalazili ili neutralni prikazi, poput [zastava](#), ili prikazi političara, ili prikazi sukoba na kojima se nisu primjećivale dramatične scene. U slučajevima kada su prikazivane dramatične scene, kao što su [žene i djeca u zbjegu](#), odnosno na graničnim prelazima, već u nastavku se navodilo npr. da ukrajinska strana „dok izbjeglice bježe iz zemlje nabavlja oružje“.

S druge strane, Federalna TV je češće koristila dramatičnije video prikaze na kojima su se nalazili [uništeni objekti](#), kao i [izbjeglice i civili](#).

ZAKLJUČAK

Mediji iz RS i mediji iz FBiH, iako izvještavajući o istim dešavanjima, uglavnom su apostrofirali različite aspekte sukoba u Ukrajini. U značajnoj mjeri o sukobu u Ukrajini izvještavali su slijedeći dominantne narativne i ideološke matrice u ova dva diskurzivno podijeljena prostora. Na taj način su u značajnoj mjeri izašli izvan okvira nepristrasnog i objektivnog novinarstva, potvrđujući tezu da u posljednje vrijeme, ne samo u BiH, nego i širom svijeta, dominira „igra nulte sume“ (zero-sum game) po kojoj ukupan zbir dobitaka jedne strane mora odgovarati ukupnom zbiru gubitaka druge strane. Na društvenim mrežama to je odavno prisutan fenomen, međutim, klasični mediji sve češće pribjegavaju isključivosti i insistiranju na jednoj opciji čime se nerijetko svode na rang društvenih mreža.

Mediji, koji su bili predmet analize, činjenice su predstavljali u većini slučajeva integralno, uz izvjesna odstupanja kada je u pitanju interpretacija istih. Drugim riječima, uprkos navođenju informacija sa obe strane, fokusiranjem samo na određene aspekte u značajnoj mjeri su relativizovali uzroke i posljedice određenih postupaka jedne ili druge strane, čime su održavali privid nepristrasnosti i objektivnosti.

U novoj postavci snaga i odnosa u svijetu, koja je samo utvrđena i učvršćena ratom u Ukrajini, „linija razgraničenja“ između Istoka i Zapada ide kroz Bosnu i Hercegovinu, slijedeći entitetsku liniju razgraničenja. Iako je u suštini opšte mjesto, uzevši u obzir našu nedavnu prošlost, diskurzivna podijeljenost, reflektovana kroz različit narativ u medijima u RS i FBiH, samo potvrđuje tezu o novoj hladnoratovskoj narativnoj matrici koja insistira na svrstavanju na „njih“ i „nas“. Mediji, kao snažan element u sistemu indoktrinacije, na taj način daju svoj „doprinos“ održavanju stanja latentnog sukoba, štaviše, kreirajući plodno tlo da isti „ispliva na površinu“ manifestujući se na brutalan način kao ranije.

O AUTORU

Mladen Bubonjić je rođen 6. maja 1982. godine u Banjaluci, gde je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Banjaluci na Odsjeku za žurnalistiku. Master akademske studije završio na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu, studijski program Komunikologija, gdje je 2018. doktorirao na kulturološkim naukama.

Od 2012. do 2017. bio je angažovan na Komunikološkom koledžu u Banjaluci kao predavač na više predmeta. Angažovan je i kao stručnjak iz kategorije studenata pri Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i obezbeđivanja kvaliteta Bosne i Hercegovine. Trenutno obavlja funkciju dekana Fakulteta za informatiku pri NUBL. Do sada je objavio nekoliko radova u naučnim časopisima, bio je urednik, lektor i korektor dve knjige, kao i recezant i član uredništva u časopisu Znakovi i poruke. Od marta 2018 godine kourednik je, novinar i suvlasnik portala Gerila.info.

Đorđe Vujatović je rođen 25.januara 1983 u Banjaluci, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao na Fakultetu političkih nauka u Banjaluci, na Odsjeku za žurnalistiku. Dugogodišnji novinar u elektronskim medijima, kao i trener za nove medije. Od 2004. do 2018.godine radio kao novinar i urednik u RTRS, a od 2018.do 2021 obavljao funkciju urednika informativnog programa u Elta TV u Banjaluci. Saradnik u više medijskih redakcija i projekata. Član mreže alumnista Škole političkih studija Savjeta Evrope u BiH.

Od marta 2018 godine kourednik je, novinar i vlasnik portala Gerila.info.

OSTALO: UNICEF nagrada za poseban novinarski doprinos u 2012 u kampanji „Pravda za svako dijete“ za priču o roditeljskom zanemarivanju djece i maloljetničkoj delikvenciji; Novinarska nagrada Srđan Aleksić – II mjesto u kategoriji web tekstova 2013. (nagrada koja se dodjeljuje za pisanje o marginalizovanim grupama) za tekst o problemima djece sa autizmom; Objavljivao više analiza i studija iz medijskih oblasti

IMPRESUM

Friedrich-Ebert-Stiftung - Kancelarija Sarajevo
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo

Za izdavača: Dr. Peter Hurrelbrink - Direktor, FES BIH

Tel.: +387 33 720 010

www.fes.ba

DTP: Aleksandar Anićić

ISBN 978-9926-482-60-2

Sva prava pridržana od strane Friedrich-Ebert-Stiftung BiH.

Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji su autorski i ne predstavljaju izričite stavove i mišljenja izdavača. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u ovoj publikaciji. Komercijalna upotreba izdanja nije dozvoljena bez pismene saglasnosti Fondacije.

